

matrimoniale, str. 219; GIANNI TREVISAN, *Procedimento amministrativo Privilegio paolino, Quaderni di diritto ecclesiale*, S. Marino 2007, str. 12).

9. Z hlediska kanonického práva se původní nesvátostné manželství neruší rozhodnutím církevní autority, i když moc kterou se toto manželství rozvazuje je moc *klíčů* nástupce apoštola Petra, ani faktickým rozchodem manželů, ale až uzavřením nového manželství pokřtěné strany při splnění podmínek, které poskytnou právo uzavřít nové kanonické manželství, čímž je zároveň zrušeno první manželství (kán. 1143, § 1; srov. CONGREGAZIONE DEL SANT' OFFICIO, *Responsum ad episc. Coccinensem. De Privilegio Paulino* (1. srpna 1759) in Denzinger- Schönmetzer, č. 2585).

4. Postup ordinářů v případech zločinů duchovních proti 6. příkázání, neboli praktické doplnění k článku „Rozvaha ordináře při jednání v trestní záležitosti zločinu pedofilie¹⁰“ z hlediska státních zákonů ČR

ŠTĚPÁN ŠTASTNÍK
Advokát DCS a asistent na
Ústavním soudě ČR

I. Delict gravior

1. Skutkovou podstatou zločinu podle kán. 1395 § 2 CIC je spáchání jiného zločinu proti šestému příkázání Desatera (než konkubinátu nebo jiného vnějšího hříchu proti šestému příkázání, které jsou trestné podle kán. 1395 § 1) ze strany duchovního násilím nebo hrozbami nebo veřejně nebo s nezletilou osobou pod šestnáct roků. Podle *Epistula a Congregazione pro Doctrina fidei missa ad totius Catholicae Ecclesiae Episcopos aliosque ordinarios et Hierarchas interesse habentes: de delictis gravioribus eidem Congregationi pro Doctrina fidei reservatis*, vydaném Kongregací pro nauku víry 18. května 2001 AAS 93 (2002), s. 785-788 byla posledně uvedená chráněná věková hranice zvýšena na osmnáct let.

2. Skutkovou podstatou trestného činu pohlavního zneužívání podle § 242 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákon“), je vykonání soulože s osobou mladší než patnáct let nebo pohlavní zneužití takové osoby jiným způsobem. Vyšší sankci podléhá, kdo spáchá tento trestný čin na osobě svěřené jeho doзору, zneužívaje její závislosti, resp. způsobí-li tímto trestným činem těžkou újmu na zdraví.

3. Za jiný způsob pohlavního zneužívání, kterého se může dopustit i osoba stejného pohlaví, se považují intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených, tedy např. orální pohlavní styk, ohmatávání prsou a pohlavních orgánů, líbání přirození apod., které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí se přitom jednat jen o aktivní činnost pachatele, nýbrž i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Nemusí rovněž dojít k pohlavnímu ukojení, jedná-li pachatel v pohlavním vzrušení ve snaze své vzrušení jakýmkoliv způsobem uspokojit, bez ohledu na to zda a do jaké míry takového uspokojení dosáhne.

¹⁰ Článek je přeložen z *Quaderni dello studio rotale*, 16/2006; LEV a byl uveřejněn v *Adnotatio Iurisprudentiae* č. IX z 24. 4. 2007

Na druhou stranu nejde o trestný čin v případě nepříliš intenzivního počínání, tedy zejména letných dotyků přes oděv.

4. Osoba je svěřena dozoru pachatele, pokud má pachatel právo a povinnost nad ní dohlížet a bdít, jako má například učitel a vychovatel vůči žákům a chovancům. Za závislost je považován faktický (tedy nikoliv jen právní) stav, kdy se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele, jako je například pokud pachatel poškozeného vychovává. Ke zneužití závislosti dochází v situaci, kdy pachatel závislosti využívá, tedy když osoba svěřená dozoru pachatele dá pod určitým psychickým nátlakem (např. ve formě pachatelova slibu nebo naopak odepření něčeho) souhlas k souloži nebo jinému pohlavnímu zneužití.

II. Dílčí závěr

5. Pokud tedy duchovní jedná proti šestému přikázání za účasti osoby mladší patnácti let, dochází tím k naplnění skutkové podstaty zločinu podle rozhodnutí Kongregace pro víru *De delictis gravioribus* (kán. 1395, § 2 CIC), a zpravidla souběžně i trestného činu pohlavního zneužití podle § 242 trestního zákona.

Pokud ale duchovní jedná proti šestému přikázání za účasti osoby starší patnácti let a zároveň mladší osmnácti let, dochází tím k naplnění skutkové podstaty zločinu podle rozhodnutí Kongregace pro víru *De delictis gravioribus*, avšak nikoliv trestného činu pohlavního zneužití podle § 242 trestního zákona.

II. Povinnost překažení závažného deliktu

6. Kdykoliv se ordinář alespoň s pravděpodobností doví o jakémkoliv zločinu, má povinnost opatrně zjistit skutečnosti, okolnosti a přičetnost, pokud se toto šetření nejeví zbytečným (kán. 1717 § 1). Podle výsledku je pak ordinář povinen rozhodnout o dalším postupu v trestním řízení.

7. Kdokoliv se (mimo příbuzné v pokolení přímém, osvojitele, osvojence, sourozence a manžela, partnera a jiných osob v poměru rodinném nebo obdobném, pokud újmu, kterou by utrpěla jedna z nich, druhá právem pociťovala jako újmu vlastní) hodnověrným způsobem doví, že jiný připravuje nebo páchá (mimo jiné) trestný čin pohlavního zneužívání podle § 242 a jeho spáchání nebo dokončení nepřekazí, dopouští se trestného činu nepřekažení trestného činu podle § 167 trestního zákona, který je ohrožen trestem odnětím svobody až na tři léta.

8. Hodnověrná obeznámenost je dána podle konkrétních okolností případu, tj. je třeba zvažovat důvěryhodnost zdroje, ze kterého měla informace pocházet, okolnosti a podmínky, za kterých zdroj pachateli tuto informaci poskytnul, z formy a obsahu informace apod.

9. Přípravou se rozumí organizování trestného činu, opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, spolčení, srocení, návodu nebo pomoc k takovému trestnému činu anebo v jiném úmyslném vytváření podmínek pro jeho spáchání, jestliže nedošlo k pokusu ani dokonání trestného činu.

10. Za páchání trestného činu se považuje nejen situace, kdy pachatel trestný čin dokončil a dokonal, tj. naplnil skutkovou podstatu trestného činu a dosáhl cíle, který zamýšlel. Může se jednat i o udržování protiprávního stavu, kdy je trestný čin dokonán vytvořením takového stavu avšak ukončen je až odstraněním takového stavu (trvajícím trestným čin). Může se jednat i v situaci, kdy pachatel více opakovanými útoky naplňuje skutkovou podstatu

téhož trestného činu, a to případně i gradací co do nebezpečnosti, přičemž mezi jednotlivými útoky je souvislost ve způsobu provedení činu, předmětu útoku, časové návaznosti, příp. i místě útoků, jakož i souvislost daná společným záměrem pachatele takto útočit i napříště, který zde je již od prvního útoku (pokračující trestný čin).

11. Překažení trestného činu je každé jednání, které je v konkrétním případě způsobilé zabránit spáchání nebo dokončení trestného činu, např. fyzické násilí, psychické působení, vytvoření technické překážky znemožňující spáchání trestného činu, varování osoby, která má být činem poškozena, nebo včasné oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Nepovede-li se překažení např. pro volbu nevhodných prostředků, nejedná se o trestný čin nepřekažení trestného činu pro nedostatek úmyslu.

12. K překažení musí dojít jen pokud tak lze učinit bez značných nesnází a bez toho, aby obeznamená osoba neuvedla sebe nebo osobu blízkou (viz první závorka v bodě 7) v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání.

13. Včasnost oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu se posuzuje s ohledem na to, zda bylo na jeho základě ještě možné učinit taková opatření, která by zabránila spáchání nebo dokončení činu nebo alespoň vzniku dalších škodlivých následků. To vše s přihlédnutím k době, kdy měl oznamovatel možnost učinit nejdříve oznámení.

IV. Dílčí závěr

14. Nejpozději v okamžiku, kdy se ordinář po prvotním šetření dozví o porušování šestého přikázání duchovním v souvislosti s osobou mladší osmnácti let (z hlediska státního zákona pouze patnácti let), je zpravidla povinen učinit opatření k zamezení dalších styků mezi tímto duchovním a touto konkrétní osobou.

Jako vhodné a efektivní se tu jeví především přeložení duchovního, a to i při porušení procedury vyžadované kán. 1749 a násl. Toto opatření nijak neovlivňuje další povinnosti ordináře v kanonickém trestním řízení, které tak musí dále pokračovat v souladu s právem.

V. Závěr

15. Zejména ordinář, který se hodnověrně dozví o páchání zločinu podle kán. 1395 § 2 v souvislosti s osobou mladší patnácti let, je povinen učinit opatření k zabránění možnosti jeho trvání nebo pokračování, protože zejména ordinář má k efektivní zábraně pravomoci. Zároveň je však ordinář povinen nechat provést v takovém případě trestní řízení. Pokud je v kanonickém trestním řízení duchovní uznán vinným z takového zločinu, je s ohledem na přednost zájmu poškozených na ochranu proti trestnému jednání vhodné, aby byl konečný rozsudek oznámen místně příslušnému státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu k provedení trestního řízení ze strany státu. Kolegialita, otcovský vztah ordináře k duchovnímu, či jakékoliv jiné ohledy v takovém případě nemohou převážit. Ze stejných důvodů je vhodné, aby byly oznámeny státním orgánům i jiné konečné rozsudky v trestních věcech, v nichž se jedná o zločiny podle kanonického práva a souběžně o trestné činy podle státního práva.

Prameny:

Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004.

Jelínek, J., Sovák, Z.: Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou, zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a předpisy související v úplném znění. 20. aktualizované vydání podle stavu k 1. lednu 2004. Linde Praha, 2004.

Madar, Z., a kol.: Slovník českého práva. 3. rozšířené a podstatně přepracované vydání. II. díl – P-Z. Linde Praha, 2002.

5. Rozhodnutí a rozsudky Římské roty¹¹

MENTÁLNÍ ANOREXIE

Rozhodnutí ze dne 18. července 1990

Diecéze Mutina – předseda senátu R. Funghini, V. Palestro, I. Corso; ochránce spravedlnosti a obhájce svazku I. Hitti; jmenovaný obhájce svazku Bonaventura a Gangi; advokát S. Villegiante; svazek 82.

Bránit nebo odpírat příslušnému výkonu kritického úsudku a následně činit subjekt toho neschopným může nejedna konečná příčina. Tou mohou být závažná duševní neboli psychická nemoc, závažná psychopatická a neurotická anomálie i přechodné podmínky, které odnímají, zabraňují nebo značně zmenšují plnou moc člověka nad svým jednáním.

Nyní je otázkou, jak je tomu s mentální anorexií.

Anorexie, jak sám výraz naznačuje, s sebou přináší zásadní odpor a odmítání pokrmu nebo alespoň ztrátu či zmenšení chuti k jídlu, takže postižený po jídle vůbec netouží.

Kromě prvotní, již je způsobeno, že se ti, kdo mají pevnou tělesnou konstituci, z oprávněných důvodů zřikají pokrmu, a druhotné, která souvisí s nemocí nebo jejími následky, existuje také mentální či nervová, jež postihuje téměř bez výjimky jen mládež ženského pohlaví, «un disturbo psichico esprimentesi in un ostinato rifiuto ad alimentarsi... Apparentemente il disturbo è riassumibile in un modo esclusivo nell'impegno a rifiutare il cibo e a dimagrire: per il resto la malata è lucida, attiva, disinvolta e non presenta sintomi evidenti di disturbo mentale. Anche i rapporti interpersonali nella famiglia appaiono a prima vista normali. L'anoressica, oltre a mangiare il meno possibile e per lo più cibi non nutrienti, spesso assume purganti per diminuire l'assorbimento alimentare: o si procura il vomito tutte le volte che le sembra di aver mangiato troppo. Quasi sempre vi è amenorrea con assenza di ovulazione. Alla base della condizione psicologica dell'anoressica c'è sempre una situazione conflittuale, che a origine soprattutto in un grave turbamento delle relazioni affettive, in particolare in un atteggiamento ambivalente verso la madre, con il timore di identificarsi con la sua immagine: un rifiuto conflittuale della femminilità con

¹¹ C. CALCAGNI, E. MEI, *Medicina legale canonistica. Corredata da una rassegna di sentenze rotali*, Milano 2002, str. 263–276.